JOHANNESE SÕNUMID

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus
NOVEMBER 2026

KUU JUHTSALM JA PALVE

Need on need, kes tulevad suurest viletsusest ning on pesnud oma rüüd ja teinud need valgeks Talle veres. *Ilm 7:14*

Issand Jeesus, meie Lunastaja,
Sina oled lepitanud meid Isaga ja oma verega meid vabaks ostnud igavese surma ahelaist.
Kingi meie hinge rahu ka siis, kui tunneme aja kiiret kulgu ja elu kaduvust siin surelikus maailmas. Ava meie südamed ja meeled, et oskame kaduvuses sirutuda kadumatu poole, uskuda, et ükski maine viletsus ei ole takistuseks igavese rahu ja rõõmu teel,
ning kogeda ka pilkases öös uue koidusära lähenemist.
Sulle, kes sa koos Isaga ja Püha Vaimuga kõige üle valitsed, olgu kiitus ja au igavesti!
Aamen.

Martin Luther

Püha Martinus
Pildid internetist

Püha Katariina Aleksandriast

JUHTKIRI

Juba mõnda aega on ka Eesti poodides näha ingliskeelsest kultuuriruumist pärit, aga meie rahvatraditsioonile täiesti võõrast *halloween´*i-teemalist sodi ja nodi. Kahjuks on meie rahvatraditsiooni oluliselt alalhoidev kristlik järjepidevus hõredaks kulunud. Nii juhtubki, et meile omane mardipäev ja kadripäev ununeb, sest nende juurde kuuluvat kraami poes ei müüda, aga Aasia maades odavalt masstoodetud lõustamaske saab kätte poolmuidu.
Kaudselt on *halloween´*i ning mardi- ja kadripäeva taustas ka ühist – nimelt kadunukeste hingede rändamine. Olemuselt aga on tegemist täiesti erinevate tähendustega. „*Halloween"* on tuletatud pikemast nimest „*All Holy´s Day Eve"*, mis tõlkes tähendab kõigi pühakute päeva eelõhtut, mil paganliku uskumuse kohaselt pääsevad maa peale hulkuma need vaevatud hinged, kes kurja surma tõttu pole pääsenud igavesse rahusse. Neid päästab see, kui keegi elavatest osutab neile heateo, näiteks annab almust. Kui aga see, keda nad kohtavad, keeldub, on neil voli teda karistada needusega. Sellest ka *halloween´*ile omane nõudmine: komm või pomm. Neile tuleb ruttu komm kätte anda, et neist vaevatuist lahti saada.
Meie mardipäeva ja kadripäeva kombestikus on aga tegemist hoopis teistsuguse arusaamaga. Mardisandid ja kadrisandid kehastavad vastavalt esiisade ja esiemade hingi, kes tulevad oma järelpõlvedele õnnistust tooma, soovides head viljaõnne, karjaõnne, titeõnne ja leivaõnne. Neid hingi tasub sooja südamega oodata ja kostitada.
Novembriga algab hingedeaeg ning päris pühi on selles mitu.
Kõigi pühakute päev on 1. novembril, hingedepäev 2. novembril, isadepäev 8. novembril, Martin Lutheri sünnipäev ehk mardipäev 10. novembril (mardisandid käivad eelmisel õhtul), Toursi piiskopi Martini mälestuspäev 11. novembril, igavikupühapäev 22. novembril, Aleksandria Katariina päev ehk kadripäev 25. novembril (kadrisandid käivad samal õhtul), advendiaja esimene pühapäev 29. novembril ja apostel Andrease päev ehk andresepäev 30. novembril.
Novembrikuu lehest leiab infot koguduse kooskäimistest, kirikukontsertidest ja sellestki, mis oktoobris tehtud ja kus käidud.

Head lugemist ja kohtumiseni kirikus!

Mart Salumäe
koguduse õpetaja

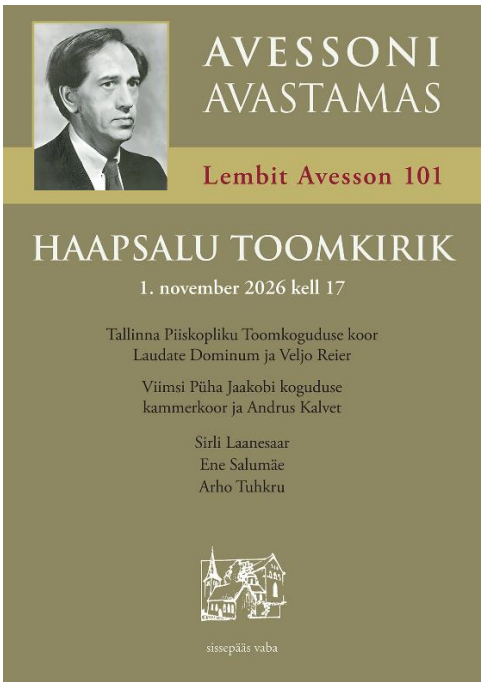
SISUKORD

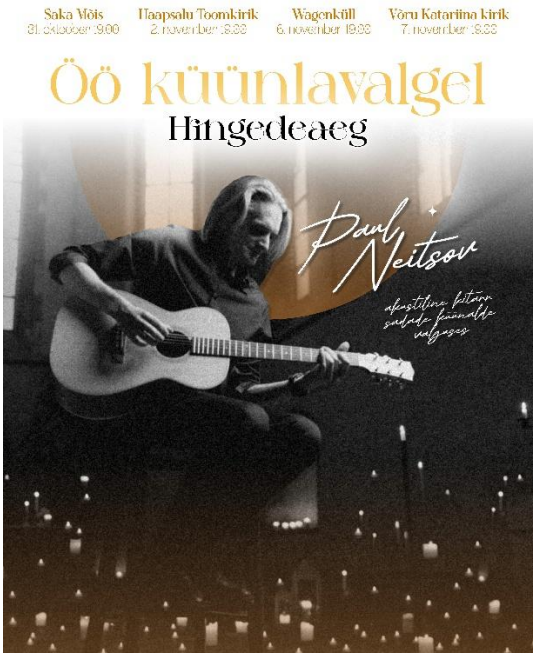
KOGUDUSE NOVEMBRIKUU TEGEVUSKAVA 3
ÜHE JA SAMA TAEVA ALL 5
UUS ALGUS LASTE- JA NOORTETÖÖS 5
PIIBEL KÖÖGIS KOOS SÕPRADEGA SAKSAMAALT 6
SEAL PUUDUTAVAD TEINETEIST TAEVAS JA MAA 7
HAAPSALUST HONGKONGINI – SUVISED KOHTUMISED JAANI KIRIKUS 10
EHTE TÄNAVA MAJA RENOVEERIMISTÖÖD 10
KUULAMISSOOVITUS 11
FOTOMEENUTUSI OKTOOBRIST 12
SÜNNIPÄEVAD NOVEMBRIS 17
EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS 18
TOIMETUS 18

KOGUDUSE NOVEMBRIKUU TEGEVUSKAVA

P, 1. nov **kl 11** kõikide pühakute päeva jumalateenistus armulauaga. Teema: „Pühade osadus”. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja Kalle Jätsa, organist Lia Salumäe (toomkirik);
kl 17 kirikukontsert. „Avessoni avastamas. Lembit Avesson 101”. Esinevad Tallinna toomkoguduse koor Laudate Dominum, dirigent Veljo Reier, Viimsi Püha Jaakobi koguduse kammerkoor, dirigent Andrus Kalvet, Sirli Laanesaar (viiul), Ene Salumäe (orel ja klaver), Tallinna toomkoguduse õpetaja Arho Tuhkru (sõnaline osa). Vaba sissepääs (toomkirik).

E, 2. nov **kl 15** hingepalve Haapsalu Metsakalmistul;
kl 16 hingepalve Haapsalu vanal kalmistul;
kl 19 hingedeaja kirikukontsert „Öö küünlavalgel”. Esineb Paul Neitsov. Piletid Piletilevis 33 € / 28 €, Sviby piletikeskuses 32.35 € / 27.15 €, kuni 7 a lapsed tasuta (toomkirik).

T, 3. nov **kl 18.30** toomkoori lauluproov (Jaani saal).
K, 4. nov **kl 14** teetund (Jaani saal).
N, 5. nov **kl 18** segakoori lauluproov (Jaani saal).
R, 6. nov **kl 9** hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).

P, 8. nov **kl 11** isadepäeva perejumalateenistus armulauaga. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja Teno Ilves, kaastegevad koguduse lapsed ja noored, organist Lia Salumäe. Pakume isadepäeva võileivatorti (toomkirik).
T, 10. nov **kl 18.30** toomkoori lauluproov (Jaani saal).
N, 12. nov **kl 18** segakoori lauluproov (Jaani saal).
R, 13. nov **kl 9** hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).
L, 14. nov **kl 13** noorte kohtumine Tallinna praostkonna noortega (Jaani saal);
kl 16 Piibel Köögis. Eelregistreerimine: Maria, 5358 3276. Piiblitunni peab usuteaduse üliõpilane Simeon Raud (Jaani saal).

P, 15. nov **kl 11** valvamispühapäeva jumalateenistus armulauaga. Teema: „Valvake”. Teenivad vikaarõpetaja Kristel Engman ja diakon Tiina Kütt, organist Lia Salumäe (toomkirik).
T, 17. nov **kl 18.30** toomkoori lauluproov (Jaani saal).
K, 18. nov **kl 19** Ugala lavastuse „Taeva kingitus” ühiskülastus KUMU auditooriumis, info Kaire Klesment, 5341 9349.

N, 19. nov **kl 18** segakoori lauluproov (Jaani saal).

R, 20. nov **kl 9** hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).

L, 21. nov **kl 16** kirikukontsert Sonore 30. Esineb segakoor Sonore, dirigent Kaja Avila, tasuta (toomkirik);
kl 18 pidulik õhtusöök ja heategevuslik oksjon Ehte maja remondi toetuseks. Musitseerivad Ene Salumäe (orel) ja Frida F. Ingesdatter (hiiu kannel ja *nyckelharpa*). Osalemine annetusega alates 100 €/in. Eelregistreerimine kuni 15. novembrini: eelk@haapsalu.ee (Jaani kirik).

P, 22. nov **kl 11** igavikupühapäeva jumalateenistus armulauaga. Teema: „Kristus – taeva ja maa Issand". Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja diakon Tiina Kütt, organist Lia Salumäe. Laulab toomkoor (toomkirik);
kl 12.30 koguduse nõukogu koosolek (toomkiriku ristimiskabel);
kl 17 hingedeaja kirikukontsert. Solist laulupoiss Ralf Lainde, saateansambel viiul, fagott ja orel. Pilet 10 € / 5 € (toomkirik).

T, 24. nov **kl 18.30** toomkoori lauluproov (Jaani saal).

N, 26. nov **kl 18** segakoori lauluproov (Jaani saal).

R, 27. nov **kl 9** hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).

L, 28. nov **kl 14–17** lastekiriku laupäev (Jaani maja ja ümbrus);
kl 17 Canzone 25. aastapäeva kontsert „Canzone helisev maailm". Esinevad tütarlastekoor, neidude-naiskoor, koori vilistlased, dirigent Ulrika Grauberg, kaastegev saateansambel, klaveril Eneken Viitmaa. Pilet Sviby piletikeskusest 10.90 € / 5.90 €, enne algust kohapeal 15 € / 8 € (toomkirik);
kl 19 advendiküünla süütamine Lossiplatsil. Tervitavad Haapsalu linnapea Olavi Seisonen ja õpetaja Mart Salumäe, abiline Kalle Jätsa. Võta kaasa latern.

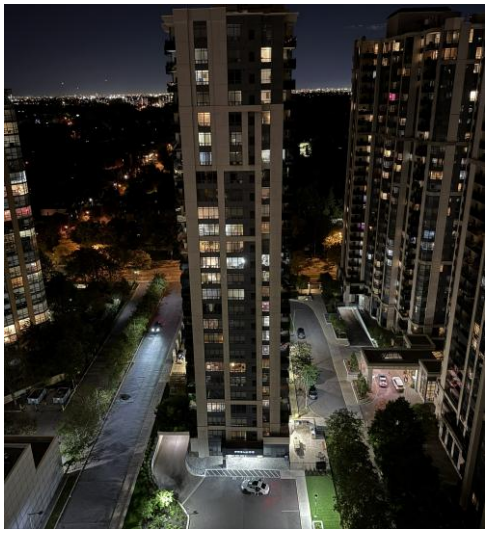
P, 29. nov **kl 11** advendiaja 1. pühapäev. Leeripüha, hõbe- ja kuldleer. Teema: „Sinu kuningas tuleb alandlikkuses". Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja diakon Tiina Kütt, laulab koguduse segakoor, koorijuht-organist Lia Salumäe (toomkirik);
kl 12.30 palvus De la Gardie hooldekodus. Teenib õpetaja Mart Salumäe;
kl 16 advendikontsert „Jõuluootus". Esinevad Haapsalu toomkoor, segakoor Piiritu ja Tallinna Saarlaste Segakoor, dirigendid Sirje Kaasik, Lia Salumäe, Viivika Riiel ja Helen Kivimägi. Sissepääs vaba annetusega (toomkirik).

E, 30. nov **kl 9** Viigi kooli laste advendihommik (toomkirik).

ÜHE JA SAMA TAEVA ALL

Vaade koduaknast 27. korruselt.
Foto: Katrin-Helena Melder

Südamlikud tervitused teile kõigile pilvelõhkujate linnast Torontost! Elan minagi siin ühe kõrghoone 27. korrusel ja minu esimene kogemus rõdule minnes oli suur hirm. Nii kõrgelt alla vaadata ma siiani ei julge. Kui aga tõstan pilgu üles taeva poole, kaob igasugune kartus. Nõnda olen kogenud siin kummalist vastuolu. Maapind, mille kindlusele me iga päev toetume, tekitab kõrgelt vaadates kõhedust, ent lõputuna näiv taevas mõjub rahustavalt.

Tuleb taas tõdeda, et meie elus sõltub palju sellest, kuhu oma pilgu suuname. Mured ja hirmud võivad täita kogu meie vaatevälja, nii et me ei märkagi enam midagi muud. Sageli piisab aga pilgu tõstmisest, et tajuda avarust, milles meie mured ja kartused saavad hoopis teistsuguse mõõtme. Kõnekad on psalmisti sõnad: „Ma tõstan oma silmad mägede poole, kust tuleb mulle abi. Abi tuleb mulle Issanda käest, kes on teinud taeva ja maa.” (Ps 121:1–2) Meie lootus ei sõltu sellest, kui kindlalt suudame ise seista või kui kaugele näha. Jumal kannab meid ka siis, kui julgusest ja usaldusest puudu jääb.

Kui kevadel esimest korda Torontot külastasin, siis oli kõik uus ja vaadata nii paljut nõnda, et päeva lõpus väsinuna taevas kuud nähes tundsin kergendust: ometi midagi tuttavat. Toronto ja Haapsalu kohal ei avane küll tähistaevas päris samasugusena, kuid ometi on see, mis meid ühendab, lisaks rahvusele, emakeelsele jumalasõnale, koraalidele, ühisele palvele ja sakramentidele. Ookean meie vahel ei lahuta meid sellest osadusest, mille Kristus on meile kinkinud. Rõõm on mõnda aega teenida siin Vana-Andrese koguduses.

Kaks eestlast Torontos Vietnami restoranis.
Foto: Katrin-Helena Melder

Minu esimene külaline Eestist oli teie koguduse õpetaja Mart Salumäe, kelle külaskäik tõi rõõmu ja selle ühise osaduse kogemuse. Kui tõstame pilgud sügistaeva poole, siis kinnitagu meid teadmine, et oleme Jumala armastuses ja palves lähedal ja hoitud.

Südamlikud õnnistussoovid teile kõigile Toronto eestlaste keskelt!

Katrin-Helena Melder
Toronto Vana-Andrese koguduse õpetaja
EELK assessor

UUS ALGUS LASTE- JA NOORTETÖÖS

Sellest sügisest oleme koguduse laste- ja noortetöö korraldanud veidi uutmoodi. Seniste pühapäevaste lastetundide asemel toimuvad nüüd kord kuus lastekiriku laupäevad Jaani kiriku juures – kogudusemajas, kirikus ja kirikuaias. Samuti oleme loonud regulaarse kokkusaamisvõimaluse noortele.

Esimene lastekiriku laupäev oli 24. oktoobril ning kandis pealkirja „Uus algus”. Sellel oli mitu tähendust: ühelt poolt alustasime lastetööd uues vormis, teisalt tutvusime piiblitunnis apostel Paulusega, kelle elus toimus samuti suur muutus ja algas uus teekond.

Lapsed said meisterdada ja kaunistada salvrätitehnikas küünlaümbriseid. Programmi viisid läbi Sirje Jätsa ja Maria Strauss. Ilus sügisilm kutsus ka väikesele jalutuskäigule Aafrika ranna mänguväljakule. Jaani maja hoovis ja kirikus juhendas vahvaid mänge Diana Annabel Ratas.

Iga uus teekond algab esimesest sammust.
Foto: Kristel Engman

Lõunasöögiks pakkus õpetaja Sirje enda valmistatud kartulisalatit viineritega. Magustoiduks valmis ühisel jõul Pauluse ploomivaht meie oma kokaraamatust „Piibel Köögis. Maitserännakud Haapsalust Pühale Maale". Nii möödus tore ja tegus pärastlõuna. Suur aitäh ka Kallele abi eest köögis ja korraldustöödel.

Järgmine lastekiriku laupäev on **28. novembril**. Ootame kõiki lapsi osalema.

Lisaks lastekiriku laupäevadele pakume sellest sügisest kooskäimise võimalust ka noortele. Esimene kohtumine oli 10. oktoobril Jaani majas. Vikaarõpetaja Kristel Engmani juhatusel tutvuti Jaani kirikuga ning koos õpetaja Mart Salumäega roniti ka kirikutorni. Noored valmistasid palveränduri vrappe ja mängisid lauamänge.

Järgmine noorte kokkusaamine on **14. novembril Jaani saalis**. Siis on oodata külla ka Tallinna praostkonna noori.

Kõigile lastele ja noortele koos peredega südamlik tere tulemast **isadepäeva pereteenistusele 8. novembril kell 11 Haapsalu toomkirikus**.

Soovime, et meie kirikud ja kogudusemaja oleksid paigaks, kus lapsed ja noored saavad koos mõnusalt aega veeta, uusi sõpru leida ja usus kasvada.

Maria Strauss

PIIBEL KÖÖGIS KOOS SÕPRADEGA SAKSAMAALT

18. oktoobril kogunesime taas Jaani saali, et veeta kosutav pärastlõuna Piibel Köögis sõprade seltsis. Suur rõõm oli võtta vastu ka sõpru Saksamaalt Schmalkaldeni kirikuringkonnast: praost Ralf Gebauerit, pastor Wolfram Fromket ja kiriku töötegijat Conni Effi.

Piiblitunni pidas praost Ralf Gebauer, kelle mõtteid tõlkis Maria Strauss. Selle hooaja keskmes on Jeesuse „Mina olen"-ütlused ning seekord oli teemaks „Mina olen maailma valgus". Ralf Gebauer tuletas meile meelde nii välise kui ka sisemise valguse tähtsust ning võrdles valgust armastusega, mis inimest mõjutab ja muudab. Ta toonitas, et igaüks meist peaks hoolitsema selle eest, et meis oleks rohkem valgust – siis saame seda ka teistega jagada.

Piiblitunnis.
Foto: Kristel Engman

Nagu Piibel Köögis kokkusaamistel tavaks, sai kosutust nii vaim kui ka ihu. Kuna meil olid külalised Saksamaalt, siis valisime retseptidki sellelt maalt. Üheskoos valmistasime Saksa kloostrikokaraamatust pärit retsepti järgi kartulisuppi viineritega, mille kõrvale pakkusime koduküpsetatud leiba. Piiblitunni teemast inspireerituna meisterdasime magustoiduks küpsise- ja vahvliküünlaid. Valmis ka piiblisalmist inspireeritud põnev ja omapärane õuna-pähklimoos, mida kohalolijad said purgikesega koju kaasa võtta.

Ühise laua ääres jagatud toit ja rõõmus mitmekeelne vestlus lõid erilise osaduse.

Järgmine Piibel Köögis kokkusaamine on **14. novembril kell 16 Jaani majas**. Piiblitunni peab usuteaduse üliõpilane Simeon Raud. Külas on Tallinna praostkonna koguduse noored. Ootame kõiki huvilisi avastama koos Piibli aardeid ja kulinaarseid üllatusi!

Piibel Köögis toimkond

KARTULISUPP VÄRSKETE ÜRTIDEGA
(6–8-le)
Vaja läheb 800 g kartuleid,1 sibul, 30 g võid, 1 l köögiviljapuljongit, soola, pipart, 2 kimpu värskeid ürte (nt murulauk, petersell, aed-harakputk, estragon) ja 250 ml hapukoort.
Valmistamine: Pese ja koori kartulid ning lõika väikesteks kuubikuteks. Koori sibul ja haki samuti kuubikuteks.
Sulata potis või ning hauta sibul klaasjaks. Lisa kartulid ja pruunista neid veidi. Lisa kuum köögiviljapuljong, vähenda kuumust, maitsesta soola ja pipraga ning hauta tasasel tulel umbes 25 minutit.
Pese ja kuivata ürdid ning haki peeneks.
Tõsta supp pliidilt. Võta umbes veerand kartulitükkidest potist välja ja tõsta hetkeks kõrvale. Püreesta ülejäänud supp saumikseriga ühtlaseks. Lisa kartulitükid, hakitud ürdid ja vajadusel veidi puljongit. Lõpuks lisa hapukoor ja sega hoolikalt läbi. Vajadusel maitsesta.
Serveeri värskete ürtide ja kuumade viineritega. (Saksa kombe kohaselt soojendatakse viinerid kuumas vees ja tõstetakse tervelt supi sisse.)
Kui soovid, valmista supp isekeedetud lihapuljongiga ja lisa supile lihatükke või praetud peekonit.
Allikas: Das Klosterkochbuch 2023, lk 90–91

Kartulisupp värskete ürtidega
Foto: Kristel Engman

PIIBLIMOOS
Selle moosi idee tekkis ühel Saksa perel, kui nad mõtlesid, mida oma poja leeripäeva külalistele kingituseks kaasa anda. *Konfitüre* on saksa keeles moos. Esimene sõnapool Konfi tähendab ka leeri. Pere sai inspiratsiooni Piibli kirjakohast: *Ma läksin alla pähkliaeda vaatama pungi orus, vaatama, kas viinapuu on pakatanud, kas granaatõunapuud õitsevad.*
Ülemlaul 6,11
Vaja läheb 400 g hapukaid õunu, 400 g tumedaid seemneteta viinamarju, 150 ml granaatõunamahla, 50 g jahvatatud sarapuupähkleid, ½ tl jahvatatud kaneeli, maitse järgi vanilli ja 500 g moosisuhkrut 2:1.
Valmistamine: Koori õunad, eemalda südamikud ja lõika õunad väikesteks tükkideks.
Eemalda viinamarjad kobaratelt. Kaalu puuviljad pärast puhastamist, et puuviljade ja moosisuhkru suhe oleks õige. Püreesta õunad ja viinamarjad koos granaatõunamahlaga.
Lisa ülejäänud koostisosad ning kuumuta kõik suures potis keemiseni. Lase moosil umbes 4 minutit tugevalt keeda. Vala moos purkidesse ja sule keeratavate kaantega.
Sellest kogusest saab umbes kuus 200 ml suurust moosipurki.
Allikas: https://www.chefkoch.de/rezepte/3519091524824129/Bibelmarmelade.html

SEAL PUUDUTAVAD TEINETEIST TAEVAS JA MAA

Schmalkaldeni dekaani Ralf Gebaueri jutlus Haapsalu toomkirikus 18. oktoobril

Armas kogudus!
Mõnikord ma soovin, et juhtuks ime. Viimastel kuudel olen seda isegi väga sageli soovinud. Ja mõnikord ime lihtsalt sünnibki. Juba see on ime, et ma saan olla siin teie juures Haapsalus. Olen seda reisi väga oodanud ja olen tänulik, et see tõepoolest teoks sai. Kui me lennupiletid broneerisime, mõtlesin: loodetavasti ei tule midagi vahele. Tänapäeval ei tea ju kunagi päris täpselt, mis kõik võib juhtuda. Praegune olukord maailmas on keeruline ja raskesti hoomatav. Veel mõni aasta tagasi poleks ma arvanud, et Eestisse jõudmiseks on vaja väikest imet. Nüüd ma küll arvan nii. Arvan, et praegu on raske asju ette näha või kuidagimoodi mõjutada. Ometi peame selle kõigega toime tulema ja oma elu elama. Me vajame abi, et hirm ja mure meist võitu ei saaks.

Sellepärast soovin ma imesid. Iseenda jaoks. Inimeste jaoks, kes on mulle kallid. Meie maade, Eesti ja Saksamaa jaoks. Euroopa jaoks. Ja kogu maailma jaoks. Ma soovin, et üha enam läheks täide see, mida Jeesus ette kuulutas: Jumala riik. Ma soovin, et maailm muutuks üha enam selliseks, nagu Jumal seda on tahtnud: et siin valitsevad rahu ja õiglus, et kannatused ja valu on võidetud, et surmal ei ole viimast sõna.

Dekaan Ralf Gebauer
Foto: Heino Kahem

Täna tahan teile rääkida ühest väest, mis avab meile ukse sellisesse maailma. See on palve vägi. Tahan lugeda teiega sõnu, mis on kirjutatud Kolossa kogudusele. Pauluse kirjast koloslastele, esimesest peatükist loeme: *Seepärast ei ole ka meie sellest päevast peale, kui me seda kuulsime, lakanud teie eest palvetamast ega palumast, et teid täidetaks tema tahtmise tundmisega kogu tarkuses ja vaimulikus mõistmises, et te käiksite Issanda vääriliselt talle kõigiti meeldida püüdes, kandes vilja igasuguses heas töös ja kasvades Jumala tundmises, ning saaksite vägevaks kogu väega tema kirkuse tugevust mööda kõigeks püsivuseks ja pikaks meeleks.* (Kl 1:9–11)

Need sõnad on kirjutatud kogudusele, mis oli tugeva surve all. Kogudus oli sattumas eksiteele keelte ja arvamuste keerises. See oli küll teine aeg, kuid sellel on tänapäeva maailmaga palju sarnast.

Tollased küsimused puudutavad meid ka praegu: kuidas elada nii, et oleksime kristlastena äratuntavad? Kuidas elada nii, et meie usk kannaks vilja? Kuidas elada kannatlikkuses, püsivuses ja Jumala riigi ootuses?

Minu jaoks peitub kõige olulisem vihje kohe selle kirjakoha alguses, mida ma äsja lugesin: „Me ei lakanud teie eest palvetamast.” Nii kirjutab Paulus, selleks et Kolossa kogudust julgustada. Võib-olla mõni mõtleb: „Mis kasu palvest ikka on?” Ma kinnitan teile – palvel on väga suur tähendus, aga me usaldame palve väge liiga vähe.

Tahan veel kord vaadata meie praegust olukorda. Meie, kristlased Schmalkaldenis, oleme tihedalt seotud teiega siin Lääne praostkonnas. Meie side on tugev ning see on kasvanud paljude aastate jooksul. Aga mis teeb selle sideme tugevaks? Kas projektide ja ettevõtmiste toetamine? Jah, see on tähtis. Aga seda saaksid teha ka teised. Kas vastastikused külaskäigud ja kontaktid? Jah, ka need on tähtsad ja ma väga hindan neid. Ometi on üks asi veelgi tähtsam: et me üksteise eest palvetame.

Ma palvetan sageli teie eest, armsad õed ja vennad. Ja ma palun teid: palvetage meie eest. Me vajame teie palveid. Olukord meie riikides võib küll olla väga erinev, kuid ka Saksamaal ei ole kristlaste jaoks praegu lihtsad ajad. Mõnes mõttes on meie olukord sarnane Kolossa koguduse omaga: ka meie vajame tuge, et mitte kaotada oma teed selles maailmas.

Kui ma palun teil meie eest palvetada, küsivad mõned: „Mis sellest muutub? Mida palve muudab? Sageli on meil tunne, et meie palvetest pole mingit kasu.” Kes nii räägib, sellel on Jumalast ekslik ettekujutus. Jumal ei ole soovide täitmise automaat, et kui me temalt midagi palume, siis ta hoolitseb selle eest, et soov täituks. Nii see ei ole, kuigi mõnikord sooviksin minagi, et see nii oleks.

Palves toimub midagi hoopis suuremat ja olulisemat. Aga mis siis õigupoolest juhtub, kui me palvetame?

Kui ma Saksamaal teie eest palvetan, toimub mitu asja. Kõigepealt muutub mu süda avaramaks, sest ma mõtlen nii paljudele imelistele inimestele, kellega olen Eestis tuttavaks saanud. Ma meenutan kauneid elamusi, mis seostuvad meie sõprussuhetega. Kuid palvehetkel sünnib midagi veel enamat: otsekui avaneks uks, mille kaudu astun teise ruumi. Kõik see, mis minu elus on – minu igapäevased rõõmud ja mured –, muutub väiksemaks, sest selle kõrvale ilmub midagi muud. Ruum, kuhu ma palves astun, on eriline. Selles ruumis ei ole pimedust, vaid on valgus. Ja see valgus on väga eriline: see on Jumalast.

Milline see valgus on? Te ju teate, et on mitmesugust valgust. On neoonlampide ja LED-valgustite ere valgus, mis särab kaubanduskeskustes. See on rahutu valgus. On kaminatuli,

mis soojalt väreleb ja kõik punakatesse toonidesse matab. On taskulambi valgus, mis aitab pimeduses teed leida. On ka minu mobiiltelefoni lamp. Kui mõnel kontserdil süttivad korraga kõigi inimeste telefonilambid, näeb see välja nagu tähistaevas.
Igal valgusel on meie maailmas oma koht ja see on hea. Mulle meeldivad need kõik, igaüks omal ajal. Kuid Jumala valgus on midagi täiesti teistsugust, see on midagi palju enamat. Jumala valgus on seesama valgus, mis säras paradiisis, kui Jumal maailma lõi. Jumal ümbritseb meie elusid ja kogu maailma täiesti uue valgusega. Äkitselt muutuvad vahemaad väikeseks. Vahemaad riikide ja inimeste vahel. Vahemaad aegade ja sajandite vahel. Ja siis paistab paljugi meile täiesti uues valguses.
Armsad õed ja vennad! Kui me oleme palves ja Jumala valguses, muutub meie suhe ümbritseva maailmaga. Mured, vaevad ja nõutus ei kao kuhugi, kuid nende võim väheneb. Sest Jumala valguses paistab maailm sellisena, nagu Jumal seda algselt plaanis. Seal ei ole kannatusi ega valu. Seal ei ole sõda ega tapmist. Seal on leppimine ja inimesed leiavad tee üksteiseni, kuigi neid lahutab tegelikult nii palju. Kõik see asetub selle maailma kõrvale, mida me iga päev kogeme ja mille all me mõnikord ka kannatame.
Niisiis: kui me palvetame, sünnib iga kord ime. Mitte sellepärast, et kõik, mida soovime, läheks täide. Vaid sellepärast, et me asetame oma maailma koos kõigi murede ja probleemidega Jumala valgusesse ja loodame, et Jumal muudab maailma. Ja ka meie ise võime palveväes muutuda – ja kanda Jumala valgust siia maailma. See on meie ülesanne. Kristlased ei kaota kunagi lootust, vaid püüavad oma tegudega aidata kaasa rahu ja õigluse kasvule.
Tõsi küll, palvetamine ei tee maailma vähem keeruliseks. Kahjuks. Aga me saame eluga paremini hakkama, kui me teame, et me ei ole üksi. Me oleme Jumala valguses – koos oma õdede ja vendadega, üle riigipiiride. Ja üheskoos oleme meie, Eesti ja Saksamaa kristlased, kutsutud viima Jumala valgust inimestele. Jumal on meiega.
Seepärast palvetan ma hea meelega ka edaspidi Eesti eest. Palvetan, et Jumala riik saaks iga päevaga nähtavamaks. Et rahu kasvaks. Et sõjale tehtaks lõpp. Et inimesed saaksid muretult elada ning et maailma nägu muutuks.
Sellest räägib üks laul, mille ma teile Saksamaalt kaasa tõin. Tahaksin seda laulu teile laulda.

1. *Wo Menschen sich vergessen,*
die Wege verlassen,
und neu beginnen, ganz neu,
da berühren sich Himmel und Erde,
dass Frieden werde unter uns,
da berühren sich Himmel und Erde,
dass Frieden werde unter uns.

2. Wo Menschen sich verschenken,
die Liebe bedenken,
und neu beginnen, ganz neu,
da berühren sich Himmel und Erde,
dass Frieden werde unter uns,
da berühren sich Himmel und Erde,
dass Frieden werde unter uns.

3. Wo Menschen sich verbünden,
den Hass überwinden,
und neu beginnen, ganz neu,
da berühren sich Himmel und Erde,
dass Frieden werde unter uns,
da berühren sich Himmel und Erde,
dass Frieden werde unter uns.

1. *Seal, kus inimesed unustavad iseenda,*
jätavad maha senised rajad
ja alustavad uuesti algusest,
seal puudutavad teineteist taevas ja maa
ning meile saabub rahu,
seal puudutavad teineteist taevas ja maa
ning meile saabub rahu.

2. Seal, kus inimesed end ohverdavad,
armastust südames kannavad
ja alustavad uuesti algusest,
seal puudutavad teineteist taevas ja maa
ning meile saabub rahu,
seal puudutavad teineteist taevas ja maa
ning meile saabub rahu.

3. Seal, kus inimesed üksteisega liituvad,
vihkamisest võitu saavad
ja alustavad uuesti algusest,
seal puudutavad teineteist taevas ja maa
ning meile saabub rahu,
seal puudutavad teineteist taevas ja maa
ning meile saabub rahu.

Laulusõnade vabatõlge: Maria Strauss

HAAPSALUST HONGKONGINI – SUVISED KOHTUMISED JAANI KIRIKUS

Vaade Haapsalu Jaani kiriku altarile. Foto: Mart Salumäe

„Teeliste kirikute" projekti eesmärk alates 2001. aastast on olnud, et nii kohalikud kui ka kaugemalt tulnud teelised üle Eesti leiaksid eest avatud pühakoja ka muul ajal peale pühapäevase jumalateenistuse. Siin saab teejuhiks olla kõigile, kes kirikusse sisse astuvad või lihtsalt ukse vahelt piiluvad. Olen julgustanud teelisi ikka sisse astuma, et saada osa pühakoja rahust, vaikusest, sajanditevanusest ajaloost, imetleda kiriku arhitektuuri ja kunstiväärtusi, palvetada ja panna küünal. Tunda Jumala ligiolu. Need märkmed kõik kinnitavad seda. Lehti Padu on kirjutanud, et üks isa tutvustas lastele kirikukombeid. Maria Strauss, et pere Poolast tundis huvi meie kiriku, eestlaste usu ja kirikukommete vastu, uurisid, kas noored käivad kirikus.

Jaani kirikut on avatuna hoida saanud ainult tänu paljudele vabatahtlikele kirikuvalvuritele, kes on olnud valmis ohverdama oma aega ja ühtlasi jagama selgitusi kiriku külastajatele. Kokku käis kirikuvalves 25 meie koguduse liiget. Tublimad koguni mitmeid kordi suve jooksul. Toon siinkohal ära kõigi kirikuvalvurite nimed (kaasa arvatud Muuseumiöö): Aime Animägi, Aita Kaur, Aive Küünarpuu, Anne Vooremaa, Eve Trei, Gloria Strauss, Grete Strauss, Heli Tammik, Helju Elmik-Jõgi, Ingrid Laasi, Kaie Jaaniste, Kaire Klesment, Lehte Palts, Lehti Padu, Lia Salumäe, Lilija Kuusemäe, Maria Strauss, Matti Talbonen, Robert Grigorjev, Roland Jõgi, Silvi Baradinskas, Tiia Laar, Tiit Salumäe, Tiiu Voort, Urmas Emmo. Kirikuvalvurid tegid enamasti kõik ka märkmeid kiriku külastajate kohta. Tegin nende märkmete põhjal pisut statistikat. Jaani kirikus käis suve jooksul 1378 teelist. Nende hulgas oli ka palju lapsi. Mõni teeline jäi kindlasti kahe silma vahele. Eriti kuna minu ühe valvekorra ajal käis Jaani kirikus 123 teelist. Külalisi oli Kreekast, Lätist (Riiast), Poolast, Soomest (Porist, Turust), Saksamaalt (Dresdenist, Münchenist, Berliinist), Prantsusmaalt, Leedust, USA-st, Šveitsist, Venemaalt, Hongkongist, Hollandist, Tšehhist, Itaaliast. Eestist (Tallinnast, Türilt, Haapsalust, Tartust, Laulasmaalt, Pärnust, Narvast, Jõelähtmest, Rakverest, Valgast, Viljandist, Paldiskist, Keilast, Läänemaalt, Saaremaalt, Harjumaalt, Tartumaalt).

Anne Vooremaa

EHTE TÄNAVA MAJA RENOVEERIMISTÖÖD

Ajaloolise pastoraadi renoveerimistööde sellele aastale planeeritud tööd said suuremas osas oktoobris valmis. Mõned asjad jäid veel lõpetada enne aasta lõppu, kuid selleks peame veel leidma vahendeid umbes 10 000 €.

Kes on valmis annetama 2000 €, saab töid teostada omanimelise uksega, 1400 € annetaja saab toetada omanimelise aknaga. Kes annetab 230 €, saab oma nimega aknaruudu. Ukse, akna ja aknaruudu annetajate nimed jäädvustatakse nimesiltidega vastava ukse või akna juures.

Annetada saab sularahas koguduse kantseleis või ülekandega koguduse pangakontole: EE811010602003965006 (SEB), EE442200001120274032 (Swedbank), EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS. Selgituseks palume märkida vastavalt summale kas „uks", „aken", „aknaruut" või „Ehte 4 toetaja" ning isiku/isikute nimi/nimed või juriidilise isiku nimetus, kelle nimel annetus tehakse.

21. novembril kell 18 on Jaani kirikus pidulik õhtusöök-tuluõhtu Ehte maja remondi toetuseks. Kavas: huvitava ajalooga pastoraadihoone lugu, muusika, Piibel Köögis road, heategevuslik oksjon. Õhtusöögi osalus: annetus alates 100 eurost inimese kohta. Etteregistreerimine hiljemalt 15. novembrini: haapsalu@eelk.ee.

Õnnistust ja rõõmu soovides
Mart Salumäe

KUULAMISSOOVITUS

Professor Anti Selart
Foto Vikerraadio kodulehelt

Novembris soovitan kuulata saatesarjas „Euroopa aeg" saadet, mis oli eetris 1. juunil 2025. Professor Anti Selart on öelnud: „Kui ristisõdijad laastasid Konstantinoopoli (1204. a), siis sai usukuuluvusest väga selgelt poliitilise kuuluvuse sümbol." Samal ajal on katoliku kirik tema sõnul alates 13. sajandist kogu aeg püüelnud kirikute ühendamise poole. Ajaloo tundmine aitab aru saada ka tänapäeva Venemaa vaenulikest suhetest õhtumaa riikide ja rahvastega.

Kuulata saab lingist:
https://eestiraadio.err.ee/vikerraadio/1609698206/euroopa-aeg-missugused-olid-katoliku-euroopa-ja-vana-vene-suhted/saatest

Head kuulamist!
Mart Salumäe

FOTOMEENUTUSI OKTOOBRIST

2. oktoobril toimusid Haapsalu vanal kalmistul talgud. Kalmistul avasime ajaloolase Ülla Parase juhendamisel mõnedki vaated, mida takistasid ülekasvanud elupuud ja võsaks paisunud hekid.

Fotod: Heino Kahem

10. oktoobril toimus Läänemaa toidunädala puhul üks ettevõtmine ka Jaani kirikus, kus Piibel Köögis tutvustas oma tegevust ja Läänemaalt pärit retsepte kokku tulnud huvilistele.

Foto: Kristel Engman

14.–18. oktoobril toimus Ungari väikelinnas Köszegis XV soome-ugri luterlike kirikute vaimulike konverents, millel osalesid Ungari, Soome, Eesti, Rumeenia ja endise nimega Ingeri (uue nimega Venemaa luterlik kirik) vaimulike delegatsioonid. Konverents käsitles luterlike kirikute rolli tänapäeva Euroopas ja kandis pealkirja „Siin ma seisan, teisiti ei saa – või saan?”.

Prof. Rohtmetsa ettekanne, Kristel Engman päeva moderaator. Foto: Kaido Soom

Eesti delegatsiooni juhtis Saare-Lääne piiskop Anti Toplaan ning sinna kuulusid õpetajad Kristel Engman, Annika Laats, Vallo Ehasalu ja Kaido Soom. Vikaarõpetaja Engman oli ühtlasi EELK esindaja konverentsi rahvusvahelises korraldustoimkonnas. Konverentsi ava-vastuvõtul tervitas kohalviibijaid Eesti vastne suursaadik Ungaris Jana Vana-mölder. Konverentsi viimasel päeval andis ülevaate soome-ugri vaimulike konverentside ajaloost professor Priit Rohtmets, kes arutles ühtlasi koostöö-raamistiku tuleviku üle leides, et vennasrahvaste luterlike kirikute koostöö on praegu ehk olulisemgi kui kunagi varem. Konverentsi lõpus tegi piiskop Toplaan ettepaneku luua sugulasrahvaste kirikute noortefoorum. Iga nelja aasta järel peetav kokkusaamine toimub järgmine kord 2030. aastal Eestis. Põhjalikumalt: https://e-kirik.eelk.ee/2026/ungaris-algas-xv-soome-ugri-luterlike-vaimulike-konverents/

Piiskoppide paneel koostöö tulevikust. Foto: Kristel Engman

Konverentsi korraldustoimkonna tegevus kestab konverentsist konverentsini. Foto: Kaido Soom

18. oktoobril austati EELK tunnustustega meie kiriku teenekaid kaastöölisi nii kodukogudustes kui Tallinna toomkirikus. Tallinna toomkirikus said kätte EELK aukirja meie koguduse koorivanem ja nõukogu liige Signe Saviir, juhatuse liige Kaie Jaaniste ja teatrireiside korraldaja Kaire Klesment.

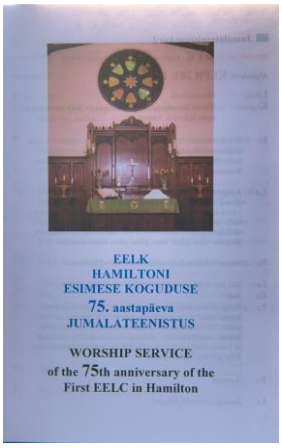
Tallinna toomkirikus (vasakult) peapiiskop Urmas Viilma, Kaie Jaaniste, Signe Saviir ja Kaire Klesment
Foto: Mart Salumäe

EELK tänukirja said Haapsalu toomkirikus kätte Frida F. Ingesdatter, Koit Latik, Jaan Kuzin ja Sigrid Veske.

Fotod: Heino Kahem

20.–26. oktoobril oli koguduse õpetaja Mart Salumäe Kanadas, et pidada Hamiltoni koguduse 75. aastapäeva jumalateenistus, armulauaga teenistus Torontos asuvas eestlaste vanadekodus Ehatare ning pühitseda Woodlandi kalmistul asuva Eesti pagulaste mälestuskivi juurde rajatud kolumbaarium. Nende päevade sisse mahtus kohtumisi sõpradega ja võimalus nautida Kanada sügise ilu.

Fotod: Peeter Põldre

Mart Salumäe (keskel) koos Hamiltoni koguduse nõukogu liikmetega:
(vasakult) Toomas Koger, Marion Code, Leena Jaanimägi, Evy Beraldo, Merike Koger ja Thomas Saar.
Foto: Peeter Põldre

Woodlandi kalmistul ja Ehatares.
Fotod: Merike Koger

30. oktoobril peeti Tartus EELK kirikumuusika konverents, millest võtsid osa meie kirikumuusik Lia Salumäe, dirigent Sirje Kaasik ja emeriitpiiskop Tiit Salumäe.

Foto: Tiit Kuusemaa

30. oktoobril oli Kuressaares EELK Saare-Lääne piiskopkonna sinod. Avateenistusel teenisid teiste hulgas kaasa õpetaja Mart Salumäe ja diakon Tiina Kütt.

Foto: Toomas Nigola

SÜNNIPÄEVAD NOVEMBRIS

1. nov	Aaron Kiviloo	
3. nov	Aare Mihelson	
5. nov	Dinara Virolainen	
6. nov	Mirell Soome	20
8. nov	Küllike Taavits	
	Andri Meriloo	
	Made Lopp	
9. nov	Marika Aedviir	
	Endrik Üksvärav	
11. nov	Kairi Märk	
12. nov	Gustav Saareväli	
	Lorena Sannikova	
13. nov	Eve Valgemäe	
15. nov	Alide Männik	88
	Laine Päeva	
	Anne Vooremaa	
	Viive Rahu	
	Karl-Erik Kolpinski	
16. nov	Signe-Birgitta Post	
	Tanel Kulbok	
18 nov	Marika Illik	
21. nov	Sirje Kaasik	
	Marili Lämmergas	50
22. nov	Isabelle Yurledi Laanepuu-Westrum	
	Heinar Kaasik	
	Karl Oskar Kurst	
23. nov	Laine Põldme	93
	Eleri Soidla	
	Johannes Saareväli	
24. nov	Ilmi Kivimurd	91
25. nov	Liisa Maide	15
26. nov	Gregor Kõiv	
27. nov	Helena Lõhmus	30
	Hendrik Rankla	
	Merrit Sinivee	
28. nov	Heli Vare	
	Riina Pajo	
	Siim Saareväli	

PALJU ÕNNE JA ROHKET ÕNNISTUST SÜNNIPÄEVALASTELE!

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS

Kantselei 473 7166, Kooli 6, 90501 Haapsalu
Õpetaja 5346 7922
E-post haapsalu@eelk.ee
Koduleht haapsalu.eelk.ee
Facebook facebook.com/Haapsalukirik
Pangakonto EE811010602003965006 (SEB), EE442200001120274032 (Swedbank), IBAN EE037700771009920397 (LHV)
EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS
Registrikood 80210533

Koguduse kantselei avatud kolmapäeval ja reedel kell 10–14.
Kohtumine koguduse õpetajaga palume varem kokku leppida.
Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Palume teie abi, et infokirja saaksid võimalikult paljud huvilised. Teatage soovijate e-posti aadressid koguduse kantseleisse. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja ettepanekuid, millest Johannese Sõnumites lugeda soovitakse.
Toomkirik on avatud pühapäeviti kell 10–12.30. Piiskopilinnuse muuseumi kaudu saab kirikut külastada K–P kell 10–18. Koguduse külalistele on toomkirik ja **Jaani kirik** avatud ka ettetellimisel.
EELK tegemistest saab lugeda e-kirik.eelk.ee, eelk.ee ja www.eestikirik.ee.

TOIMETUS

Mart Salumäe mart.salumae@eelk.ee, 5346 7922
Tiit Salumäe tiit.salumae@eelk.ee
Kristel Engman engmankristel@gmail.com
Lia Salumäe salumae.lia@gmail.com
Maria Strauss mariastrauss@gmx.de
Andra Kirna andra@kirna.eu
Sirje Jätsa sirjejatsa2@gmail.com
Anne Vooremaa annevooremaa933@gmail.com
Heli Tammik vanakaru11@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub alates septembrist 2008.

Issand, Sina tead, et kõik me soovime maa peale rahu!